

TXURI TA GORRI 4

TXURI TA GORRI 5

TXURI TA GORRI

liburu berriak

1.—“ZIPITRIA”tar ELBIRE MINTEGIA” izeneko talde bat, Andereño-talde bat lanean ari da Ernani’ko URUMEA IKASTOLA ezagunean.

Ain zuzen ere, ELBIRE zanaren mezua, irakasbidea, irakaskintzarako ta ezike-tarako irizpideak, aurrerapenak e.a. aztertu ta ondorioak atera nairik ari da lan ortan Urumea Ikastola’ko Mintegia.

2.—ELBIRE zanaren irakasbideak, iru zutabe nagusi zituan oiñarrizat edo ardatz:

a—LOJIKA: au da, argia, egia, ulertzea, ulertaraztea, erraztasuna, errazetik zai-llera ta dakianetik ez dakianera igo-eraztearen lojika.

b—EUSKERA: Euskeraz pentsatu, euskeraz mintzatu, Euskeraz egin dana, Euskalerrria maitatu, abertzale izan, euskal-senaz kutsatu eziketa ta irakas-kintza...

d—Kristautasuna: Berak beintzat bere irakaskintza-lan guztiari kristau-giroa eman zion, eta balio aundikotzat eta aberasgarritzat bizi zuanez, besteei ere gauza bera opa zien.

3.—Liburu auek egitekoan, iru zutabe oiek oiñarrizat izan ditugu Elbide ospe-tsuari jarraituz.

EUSKERAZ.—Euskera oiñarri artuta, euskal-girokoak dira irakurgai geienak, euskal-sena daramatenak eta euskal-sena zuzpertzeko egokiak.

Euskalerrri osoa gogoan artuta aukeratuak dira, euskalki guztietakoak ain zuzen, aurtzarotik ikas dezaten Euskalerrria bat, eta Euskera bat izanik ere, zati edo alderdi edo aurpegi ez-berdiñaz dituztela. Eta bestaldera: Euskalerrriak erki ez-berdiñak, eta Euskerak euskalkiak izan arren, Euskalerrri bat eta Euskera bat dirala.

LOJIKA.—Lojikaren argira, errazak, argiak, aixa ulertzekoak, adiñari dagozkio-nak eta beti zerbait ikastekoak dira irakurgaiak. Jolas-giro alaian ere, ipui ta abestien artean ere, zerbait ikasteko bidea ematen dutenak.

Lojika berari jarraituz, euskal-idazkera ere aalik errazena, biziena, gertuenekoa, ots bakoitzari bere makilla edo izkia opa izanez; era batera irakurri bear izatea, era batera esan eta beste nolabait idaztea, naasketa-bide galgarriak bai-dira leen eta orain.

KRISTAUTASUNA.—Edonork aixa ulertuko duanez, “TXURI TA GORRI” liburu auek, Irakur-liburu diranez, ez datoz sinismen-eziketara: ez dira Kristau-ikasbi-de. Baiña ez diote bildurrik, ez lotsarik, kristau-kutsua duten zenbait olerki naiz irakurgai sartzeari, lantzean bein noski.

4.—ELIBIRE zanaren aukera:

Batez ere TXURI TA GORRI liburuko irakurgaiak, Elbire zanak bere irakaskintzan erabiliak, arek aukeratuak eta landuak dira ia guztiak, zenbait osagarri izan ezik.

Besteetan ez dira Elbire'k aukeratuak, irakaskintza-mailla guztietan lan egiterik ez bai-zuan izan. Arek aukeratuak ez diralarik ere, aren irizpideari jarraituz bai, ordea, eta aren irizpideak oinarritzat artuta.

5.—Ikasleak azitzen eta buruz jazten doazen aiflean, beren adimenarentzako jaiak ere neurri ortara eratuak dira egokienak. Orregatik, urterik-urte ta ikasketako maillaz-mailla goruntz doazen aiflean, irakurgai luzexeago, sakonxeago ta arrotzagoak ere eman bear dizkiegu ikasleei. Orregatik dira ain ez-berdiñak naiz itxuraz, marrakiz eta izkiz, eta naiz luzeraz eta gaien sakontasunez. Ikusi besterik ez, alde aundia dagoala TXURI TA GORRI 2 liburutik, 4 ta 5 liburuetera.

6.—Liburuen egitura: TXURI TA GORRI 2, ortxe 7-8 urtekoentzako, Urtaroak edo urteko aldi nagusiak ardatz artuta egiña dago: Udazkena bere ego-aize ta igali elduekin, eta garai beretsuan, lenengo iru illabetekoan, Mikel Goiaingerua (Aralar'koa) ta Xabier euskalduna aipatuz.

Urrena GABONAK eta Erregeak e.a., gero azkenean San Joan eta egun aieta-ko sua aipatuz bukatzeko.

Tartean, berriz, ipuiak, asmakizunak, esaera zaarrak, abestiak, olerkiak e.a. iru illabeteko aldi bakoitzean danetatik sartuta.

TXURI TA GORRI, 4 — liburua, umeen bizitzatik zerbait aldenduagoa da, baiña beti ere euskal-giroko gaiak sartuz. Aipa ditzagun batzuk: Illunabarra, Mikel-Mikel, Baga Biga, Igelak, Soinkien lan-uztea, Iru estudiante, Birila, Errotaren sorrera, Lau lagun indartsu, Orreaga, Anboto'ko Mari, Malato, Erregeren zaldia...

Etxepare, Lizardi, Orixe, Oxobi, Etxaniz eta J.M. Lekuona'ren olerkiak ere ba dira tartean. Antzerkitxo labur bat ere bai.

Jakiña, batzuk asmatuak, besteak euskeratuak eta besteak andik eta emendik artuak dira, eta adin ontako ikasleen eta Elbire zanaren irizpideen arauera aalik egokien eratuak dira.

TXURI TA GORRI, 5

Gutxi gora-beera amar urtekoentzat danez, auen jakin-miña pizteko bidean, atzerriko ta antziñako gauza jakingarri batzuk aurkituko dituzte: Grezia'ko AKROPOLIS, Mexiko'ko TXITXEN ITZA, Ejipto'ko ABU SINBEL eta Birmania'ko SHWE DAGON pagoda.

Kontakizunen artean, Everest mendi-gaillurrerako igoera ta jetsiera, eta antziña-koetatik, MATALAZ apaizarena, eta SANTA KRUZ apaizaren larriak Aramaio aldean.

Olerkiei dagokienez, Etxaniz, Emeterio Arrese, Lauaxeta, Loidi ta Lekuona jaun-
nen olerki bana-edo.

7.—IRAKURKETA LANTZEKO BIDEA. Gure garaian, liburua eskuetara eman eta... or konpon! uzten ginduzten askotan. Guk amar urte genituanean "España mi patria" liburua ematen ziguten irakurtzeko. Eta guztia, arin eta laisterka irakurtzea zan orduan...

Errazak eta adifñaren maillakoak diranez, bakarka irakurtzen dituzte ikasleek, berin, bi ta iru aldiz, beraiek zerbait ulertu arte. Eta ulertu dutena agerian jarri, zeaztasunik gabe, bere osoan artu dutena.

Baita esaldiz esaldi ere irakurtzen dute, bakoitzak esaldi bana, ulertzen dutena esanez, eta ulertzen ez dituzten itzak galdetuz. Eta gauza bera beste era batera esaten saiatuz.

Urrena, esaldiei dagozkien galderak egin Andereñoak eta ikasleek galderei erantzun.

Antzeko ipuiña asmatu ta itzez esan dezala bakoitzak, asmamena lantzeko bidean.

Zenbaitetan, irakurri dutena ikasleen artean laburki antzeztu egiten dute.

Ikas-gelako ikasle guztien artean laburpena egin eta arbelean idatzi. Batek esana kendu ta garrantzizkoagoa jarritz e.a.

Beraiek ere laburpena egin izan dute batzuetan idatziz.

Eta onela, Andereñoa naiz-ta Irakaslea laguntzaille dutela, sakonki lantzen dituzte irakurgaiak, gaiari zumu guztia ateratzeko ta ikasleen ulermena, irakurketa ta asmamena lantzeko.

TXURI TA GORRI liburu auen deitura bera ere zerbaitegatik jarria da.

Gogoan izango duzute, noski, Lekuona'tar Manuel (G.B.) jaun agurgarriaren lan bitxi ta atsegin ura: TXURI TA GORRI TA KIKIRRIKI. Guztiz atsegin gertatu izan zaie umetxoei: ez dira aspertzen irakurtzen, eta buruz ikastera ere iritxi oi dira.

Bidezkoa zan, bada, Lekuona gure maixuari begirune ta omen izatea. Aren omenez eta aren gomutarako, aren gogoangarri, ipiñi diegu izen edo deitura bera, laburturik ba'da ere, esateko erraztearren.

Eta bestetik, Lekuona'ren oifarrizko irizpide bat ere gogoan eukitzen eta erabiltzen saiatu gera: Idazleak, argi ta garbi idatzi bear duala, zailtasunik gabe irakurtzeko ta ulertzeko eran. Orrela egiten zuan bere lanetan, eta orrela esaten zigan beti. Maisu ta eredutzat daukagunez, leialki jarraitzen saiatu gera talde osoa. Lortu ote? Zuek esango.

Umetxoek euskalzaletasuna ta irakurtzeko gogoia, euskeraz irakurtzeko erraztasuna ta gogoia piztea izan dira elburu nagusiak. Eta oiekin batera, Zipitria'tar Elbire ta Lekuona'tar Manuel, gidari ain bitxiaren lanari aitorten egitea, eta aien izenak euskaldunen gogoan, batez ere txikien buru-biotzetan, etengabean oroitaraztea ere bai.

Ez dira oso merke, naikoa garesti baizik. Eta ikasle txikiak liburuak aalik merkeen izan bear lukete. Merkeago izan daitezen biderik egokiena, Jaurlaritzak oparo laguntzea litzake, baiña... estu ta zorrotz jarri dituzten arauak —idazkerako arau burugabeak— bete ezik, ez dute Jaurlaritzaren laguntzarik eta ez dute sarrerarik ikastola ta ikastetxeetan; au da legezko sarrera edo sarrera babesturik gabe gelditu bear.

Orregatik, ikasketarako ez ba'lira bezala aurkeztu bear izan ditugu. Eta jaurlaritza'k eman digun diru-laguntza, beste edozein euskal-libururi ematen dionaren neurrikoa da: liburu bakoitzeko 33 peztako laguntza, au da 1.500.000 kosta ta 100.000 emanez, eta eunekotan 7% bakarrik da.

Eta onela dira salneurriak: 650, 750 ta 800 pezta txikienetik aundienera.

Gaztañaga'tar Jesus'ek

Oarra: Liburu auen aurkezpena Donosti'n eta Bilbao'n egin zuan Euskerazaintza'k, 1989'go Epaillaren 10'en batean eta 17'an bestean. Aurkezpen aietan irakurriak dira auarreko lerro auek.